

آیت الله میرزا جواد آغا ملکی تبریزی

خاندان و ولادت

آیت الله ملکی تبریزی گیل تبریزین مشهور طایفالارینداندیر. آتابالاری افغانیستانین شمالیندان آذربایجانا کؤچوب بورادا اوتوروبدورلار. بو طایفادان ده برلی و علم و ادب اهلی اولان شخصلر چیخیب او جمله دن آیت الله میرزا علی اصغر ملکی کی نجف اشرفینعلمیه حوزه سینین اوستادلاریندان اولوب علامه طباطبایی اونون محضریندن فایدالانیبدیر. مرحوم ملکی نین آتاسی، حاجی میرزا شفیع تبریزین پوللو بازارگانلاریندان ایدی. او بو شهرده ناصرالدین شاهین عاملی اولاراق سیککه باسماقلا گنجینردی. سونرا میرزا شفیعین حیاتیندا ده بیشمه لر باش وئریب اونو معنویاتا علاقه لندیریبدیر. میرزا جواد آغا تبریز سیرخاب محله سینده آنادان اولوب فقط ولادت تاریخی الدهه دنیلدیر آنجاق 1312 ه. ق. ده ایگیلیک یاشلاریندایمیش.

علمی مقاملاری

مقدماتی درس لری آلدیقان سونرا تحصیلنه دوام ائتدیرمک اوچون نجف اشرفه گئدیب امامین ملکوتی جواریندا بؤوک اوستادلارین محضرینده مختلف رشته لرده (دالاردا) علم تحصیلنه و نفس تهذیبینه باشلابیب فیهده اجتهاد مقامینا چتدی. عرفاندا دا فضلر-کرامت لری صاحبی اولدو.

1321 ه. ق. ده اؤز آنا یوردونا قاییتدی. تشکیل ائتدی دی درس حلقه سی ائله رونقلی اولوب توجه نقطه سینده دوردو کی تقریباً دؤرد یوز نفر اونون درس حوزه سینده حاضر اولاردیلار. تقریباً اون ایل سونرا، روس آرتتشینین تبریزه گلمه سی ایله شهرین مساعید اولماماسی و مشروطیت ایلرینین مسله لرینه گؤره، تهرانا و سونرا رئیسه گتدی. نهایت، مقدس قوم شهرینده ساکین اولوب تحصیل و تهذیب مشغول اولدو. او زامان هله قوم مقدس حوزه سی تشکیل اولمامیشدی.

بو بیلملی عاریف شهرده ساکین اولدوقدان آزا سونرا - کیمی تقوالی شخصلرین ایسته یی ایله اخلاق درس لری و جلسه لری قوردو. بیر فیهه درسی؛ ایکی اخلاق درسی، بیری عمومی اولاراق فیضیه مدرسه سینده و او بیرسی خصوصی اولاراق منزله، بعضی خواص اوچون.

اوستادلاری

- مرحوم میرزا جواد آغانین دورد بؤوک اوستادی واردی:
- فیهده، شیخ آغا رضا همدانی، مصباح الفیه کیتابینین صاحبی؛ اونون محضرینده اجتهاد درجه سینه چتدی.
- حدیث و درایه ده، میرزا حسین نوری، مستدرک الوسایلین یازانی.
- اصولدا، آخوند خوراسانی، کفایة الاصولون صاحبی.
- عرفاندا، آخوند مُلاً حسینقلی همدانی؛ کی دؤرد ایل او بؤوک کیشینین محضریندن درس آلدی.

شاگردلری

او عمل اهلی اولان عاریفین شاگردلری، ایکی یئره بؤلونه بیلر: هر زامان محضریندن فایدالانانلار و بعضی زامانلار محضریندن فایدالانانلار: دایمی شاگردلری: حاج آقا حسین فاطمی قمی، آخوند ملاعلی همدانی، حاج شیخ عباس تهرانی، سید محمود مدرّسی، سید محمود یزدی، محمود مجتهدی، شیخ اسماعیل نائب و حاج میرزا عبدالله شالچی. غیر-دایمی شاگردلری: امام خمینی، سید شهاب الدین مرعشی نجفی، سید محمدرضا گلپایگانی، حاج سید ابوالقاسم خوئی، شیخ فاضل لنکرانی، میرزا خلیل کمره ای و...

او پارلاق گوهرین اثرلری

اسرار الصلاة: ناماز سیرلرینین چوخلو نوکته لرینی شامل اولان بیر کیتابیدیر. بو کیتابدا ناماز آداب، واجیلری و مستحیلرینی بیان ائتدیکن علاوه و بعضی طهارت، عبیرت، فکرو ذکر سیرلرینی بیان ائدیب الهام و وسوسه معناسینی آچیقلاپیر.

لقاء الله: بو کیتابدا آلاسه یولوندا گتمک و اونا یاخینلاشیب یتیشمک یولوندا سؤز گئدیر. بوتونو سوز و گداز دولو بیر کیتاب اولوب انسانی دنیا و ایچینده کیلرین گرفتاریغی و مشغوللوغوندا قورتاریب آلاها باغلاپار. نور و معنویلیکله دولوب داشیب لقاء الله معناسینی آنلا دیب و اونا مربوط حیثلری و آیهلری توضیح وئریب اسم اعظم دن سؤز ائدیب سونرا ایسه مشارطه، مراقبه و محاسبه دن سؤز آچیب الهی توفیقین یولونو دوست یولو سالیکلرینه آچیقلاپیدیر.

المراقبات یا اعمال السنه: بو اثرینده دوعا حاققیندا بیر مقدمه گتیریب قمری ایلینین مختلف آیلاری (محرمدن ذی الحجیه دک) و گونلری (گوندوزلری و گنجه لری) نین عمللریندن یازیب روحی و معنوی اثرلر و برکتلرینی آچیقلاپیدیر. البته رجب، شعبان و رمضان آیلارینی او بیرسی آیلاردان قاپاق گتیریدیر.

غایة الفصوی یا حاشیه؛

حج رساله سی؛

فیهین نیکاح بابیندا رساله سی؛

اصولدا رساله سی.

عرفانداکی مقاملاری

مرحوم ملکی حیاتی بویو، اؤزوندن، چوخلو دستور العمللر قویوب گتدی کی هر بیرسی، بنده لیک ائتمه یی اؤیرنمک اوچون بیر گوهر خزینه سیدیر. او بویورور: "اؤزونو تانیما، اؤزونو یتیشتمک (خودسازی) اوچون، ایسته نیلن بیر یولدور. بو مهم ایش اوچون عقلی عالمه یتیشمه لیدیر؛ انسان بو عالمه

یتیشمه‌یینجه و دیگر عالمردن چیخما‌یینجا اؤزونو تانیاماز. "مرحوم مغفور ملاً حسینقلی همدانی بویورور: "انسان، حیوانلیق جنبه‌سینی آزالتماق و روحانیلیینی آرتیرماق اوچون، یئمه‌یینین چوخونو آزالتمالی، استراحت و یوخوسوندان کسمه‌لیدیر. میقدارینی دا بؤیله بویوردو کی انسان گونده ایکی ائونه‌دن(وعده) چوخ یئمه‌سین و ائونه‌لر آراسیندا دا بیر زاد یئمه‌سین. غذا یئمک ایسترسه بیر ساعات آجالدیقدان سونرا یئسین و دویمادان ال چکسین. ...چوخ ات یئمه‌سین و گونده هر ایکی ائونه‌ده ده ات یئمه‌سین. ...گونده(گنجه-گوندوز) آلتی ساعات یاتسین و دیلین قورویوب غیفلت اهلیندن اوزاق قالماغا چوخ چالیشسین.

مرحوم سید محمود یزدی تعریفلر: "اوستاد حضرتلری هر گنجه تهجد اوچون اوپانیب بیر مدت یاتاقدا(رختخواب)، یوخودان اوپانما آدابیینی یئرینه کتیره‌رک آغلاردی. سونرا ائو صحنینه گلیب گؤیه باخیب «ان فی خلق السموات و الارض...» آیه‌لرینی اوخویوب باشینی دیوارا دایاییب بیر مدت آغلایاردی. دستناماز آلماقا آماده اولاندا حووضون قیراغیندا اوتوروب بیرسوره آغلایاردی. دستناماز آلیب نامازخاناسینا گنبدیب تهجده باشلاباندا آرتیق، حالی، داها دا چوخ منقلب اولاردی. اونون نامازلاریندا خصوصیه قنوتلاریندا اوزون آغلالمالاری اولاردی ائله کی کیمیلر اونو چوخ آغلایانلاردان(بکاتین) حنساب ائدرلر."

آیت‌الله حاج سیدحسین فاطمی بویورور: "میرزا جوادآقا اؤزۆ بیر اخلاق اولگۆسۆدۆ. گنجه‌لی ائو صحنینه قدم ووروب

گر بشکافند سراپای من جز تو نیابند در اعضای من

(پارچالاسان پارچا پارچا، بو تنی بولانمازسین سندن ساوای، ذره‌نی)"

زرمه ائدردی.

ده‌پرلی محقق شیخ محمد رازی ده دئیر: "اونلار رجب و شعبان آیلارینی اوروچ توتاردیلار و فیضیه مدرسه‌سینده عمومی اخلاق درسی دئیردیلر. ایندی اوتوز ایل او ربّانی عالیمین دونیاسینی ده‌بیشدیرمه‌سیندن گنچسه ده مدرسه‌نین فزاسی و قاپی-باجاسی، اونون حزین سسی، آغلماسی و شوق ناله‌لرینی، عاغیل قولاغینا چاتدیریر کی دئیر: اللهم ارزقنا التجافی عن دار العرور و الانا به الی دارالخلود والاستعداد للموت قبل الفوت. حضرت بقیة الله ایله ارتباطی چوخ و تقواسینی و دیندارلیغینی موغاییت ایدی. نافله‌لره و داییمی توجهه چوخ مقیددی و بیر لحظه بئله آلاهی اونوتمازدی."

مرحوم حاج میرزا عبدالله شالچی بویورور: "مرحوم اوستادیم آیت الله ملک‌نین فیکری و ایچسل(درونی) اجتهادی واردی. اورکدن آنلاماقدا گوجلویبدو. اونلارین، یئمک، یاتماق و رفتار باره‌سینده بویورولاری واردی کی چوخ تأثیرلی ایدی و انسانی پاک و تمیز ائدیب آله‌ها هدایت ائدردی. ... ایندی ده اونلارین مزاری قومون شئیخان قبریستانیندا حاجت‌لر یئریدیر. منیم بیر حاجتیم اولاندا اونلارین قبرینه گنترم."

دونیاسینی ده‌بیشدیرمه‌سی

بو بؤیوک عالیمین دونیادان گنتمه‌سی باره‌ده اونون شاگیردی، مرحوم آیت الله حاجی آقا حسین فاطمی بویورور: " اون ذیحجه 1343 ق.، قربان گونو، اوستادین ائینه گنبدیب گوردوم کی اوستاد حاماما گنبدیب خضاب باغلییب[حنا قویوب] پاک و تمیز اولراق یاتاغیندا اوتوروب ظاهرا گون‌اورتا آذانی گؤزله‌بیر کی ناماز قیلسین. یاتاقدا آذان و اقامه دئمه‌یه باشلادی. هر جمله‌نی دئدیگجه اونون آرامیشی و حضورو چوخالیردی. تکبیرات-افتتاحیه دوغاسینی اوخویوب تکبیره الاحراما یئتیشیب الله اکبر دئینده پاک روحو ملکوت-اعلی‌یا قووشدو. حضرت آیت‌الله ملک‌ی تبریزی‌نین بدنی، گؤرکملی شرعی و تشییعی مراسیمدن سونرا، قومون شئیخان قبریستانیندا میرزای قمی‌نین مزاری و حضرت معصومه(س) ملکوتی حرمی جواریندا توپراغا تاپشیریلدی.

قایناق‌لار

کیهان اندیشه، شماره هشتم.

حوزه، شماره سی و چهارم.

سیمای فرزندگان، رضا مختاری.

نقاء البشر فی القرن الرابع عشر، آغا بزرگ تهرانی.

ریحانة الادب، محمدعلی مدرس تبریزی، چاپخانه شفق.

آینه دانشوران، سید علیرضا ریحان یزدی، تهران، نشر کتاب.

گنچینه دانشمندان، محمد شریف رازی، تهران، کتاب‌فروشی اسلامیه.